

Umělecké dílo jako znak

Několik pojmů ze sémiotiky

Úvod do uměnovědných studií

Co to je?

Co je to znak?

- ▶ (sv. Augustin): „něco,“ co kromě svého působení na (naše) smysly působí i na (naši) mysl [ukazující na něco mimo sebe]
- ▶ Scholastika: „něco,“ co zastupuje něco jiného
- ▶ (J. Mukařovský): Znak je smyslovou realitou, jež se vztahuje k jiné realitě, kterou má vyvolávat
 - ▶ Mukařovský: Umělecké dílo jako znak, 2008.

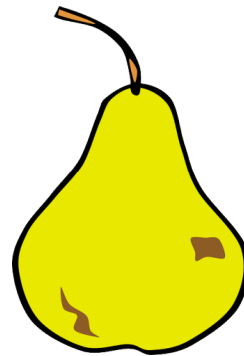
Znak (základní definice)

$$\text{Znak} = (I, Y)$$

- ▶ Znak je uspořádaná dvojice:
 - ▶ označujícího (I) a
 - ▶ označovaného (Y)

Typologie znaků (Ch. Peirce)

▶ Ikon

Haf haf! <štěkot>

Typologie znaků (Ch. Peirce)

▶ Index

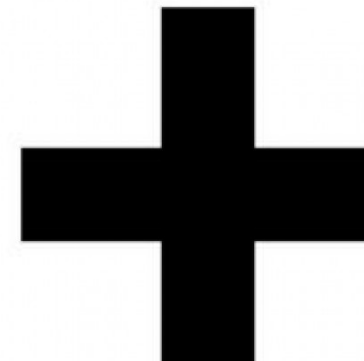
Kouř

Zvýšená teplota

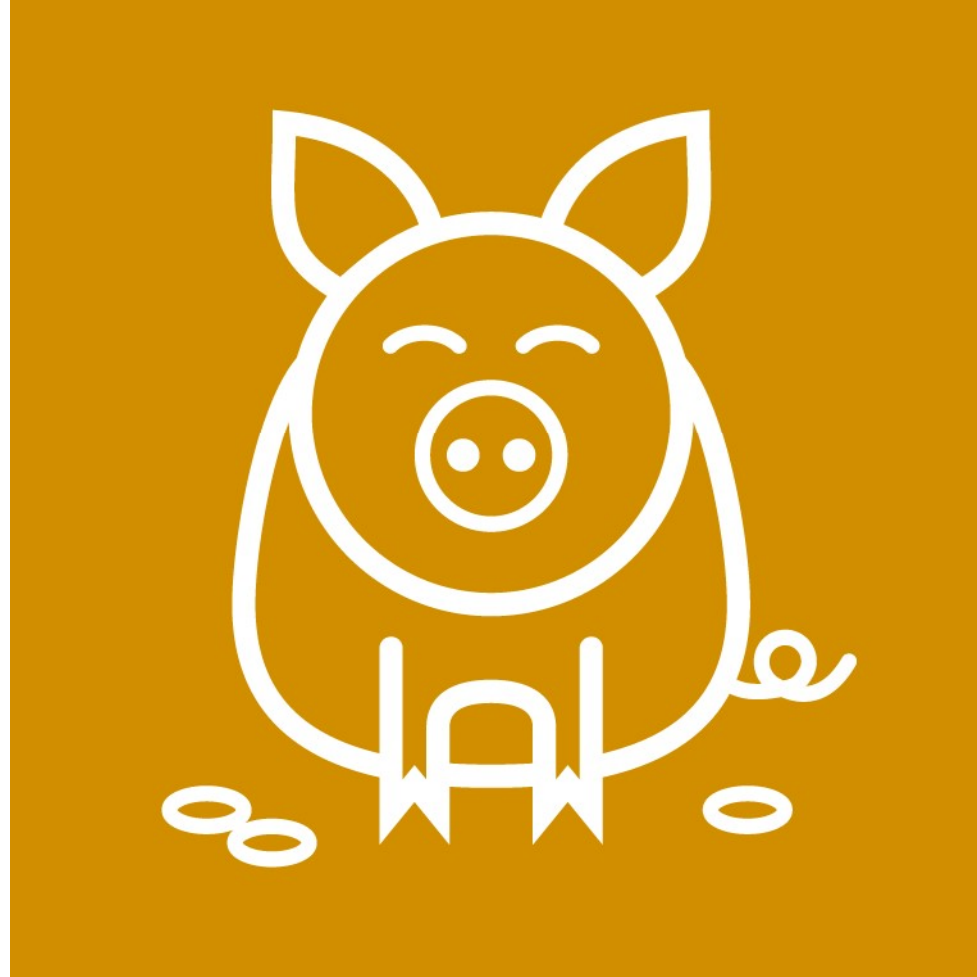
Haf haf! <pes>

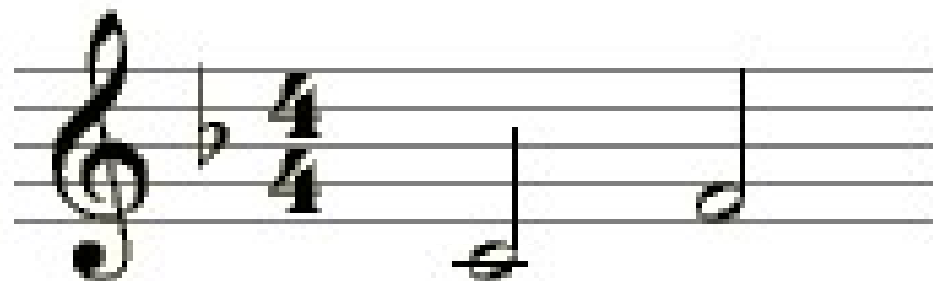
Typologie znaků (Ch. Peirce)

- ▶ Symbol

a

Hö - r!

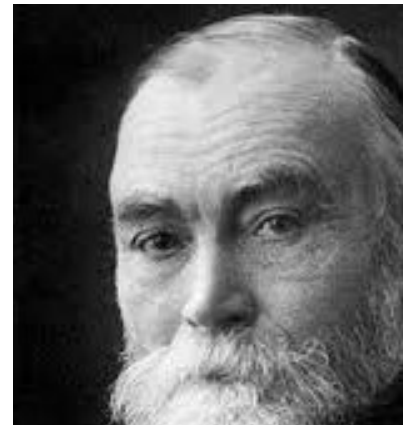
Věda o znacích

- ▶ **Charles William Morris (1901-1979)**
 - ▶ Sémiotika – věda o znacích
 - ▶ σημειον – znak, označení

- ▶ **3 dimenze vědy o znacích**
 - ▶ Sémantika
 - ▶ Syntaktika
 - ▶ Pragmatika

Trocha teorie

- ▶ **Charles Sanders Peirce**
 - ▶ (1839 – 1914), USA
- ▶ **Ferdinand de Saussure**
 - ▶ (1857 – 1913), Švýcarsko
- ▶ **Gottlob Frege**
 - ▶ (1848 – 1925), Německo

Dyadické pojetí znaku

- ▶ Scholastika
- ▶ Ferdinand de Saussure
 - ▶ Kurz obecné lingvistiky
 - ▶ Jazyk jako autonomní systém
 - ▶ Označující - Označované

Dyadické pojetí znaku

- ▶ Vehikulum

KVĚTINA

- ▶ Extenze

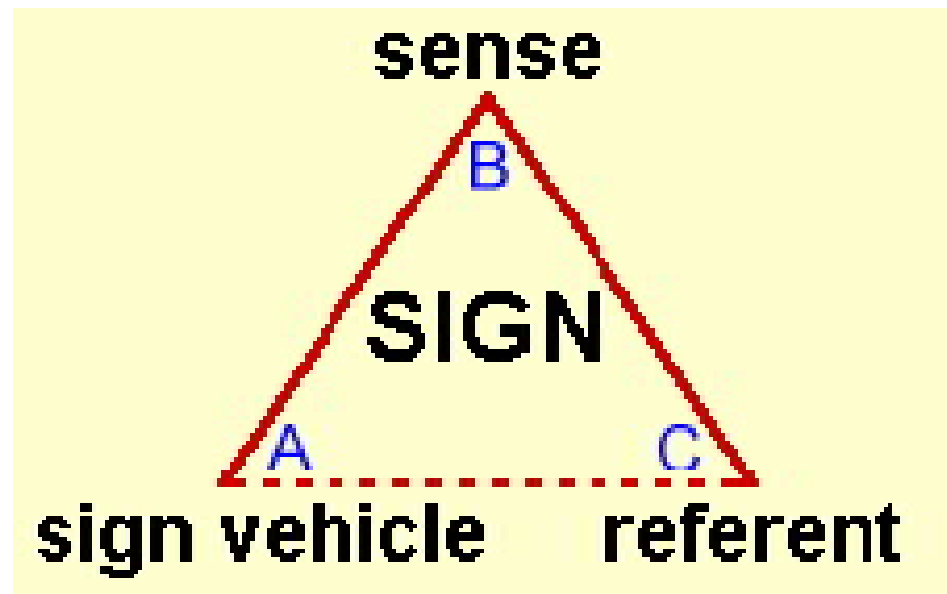

.....

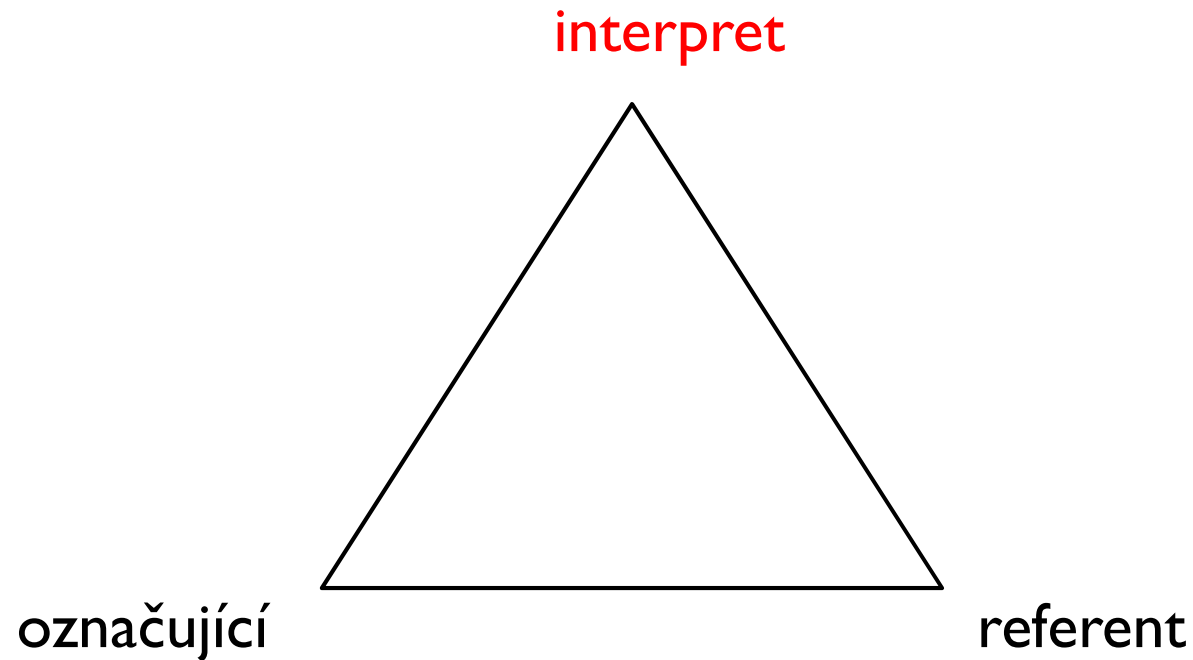
- ▶ Radikální nominalismus

Triadické pojetí znaku

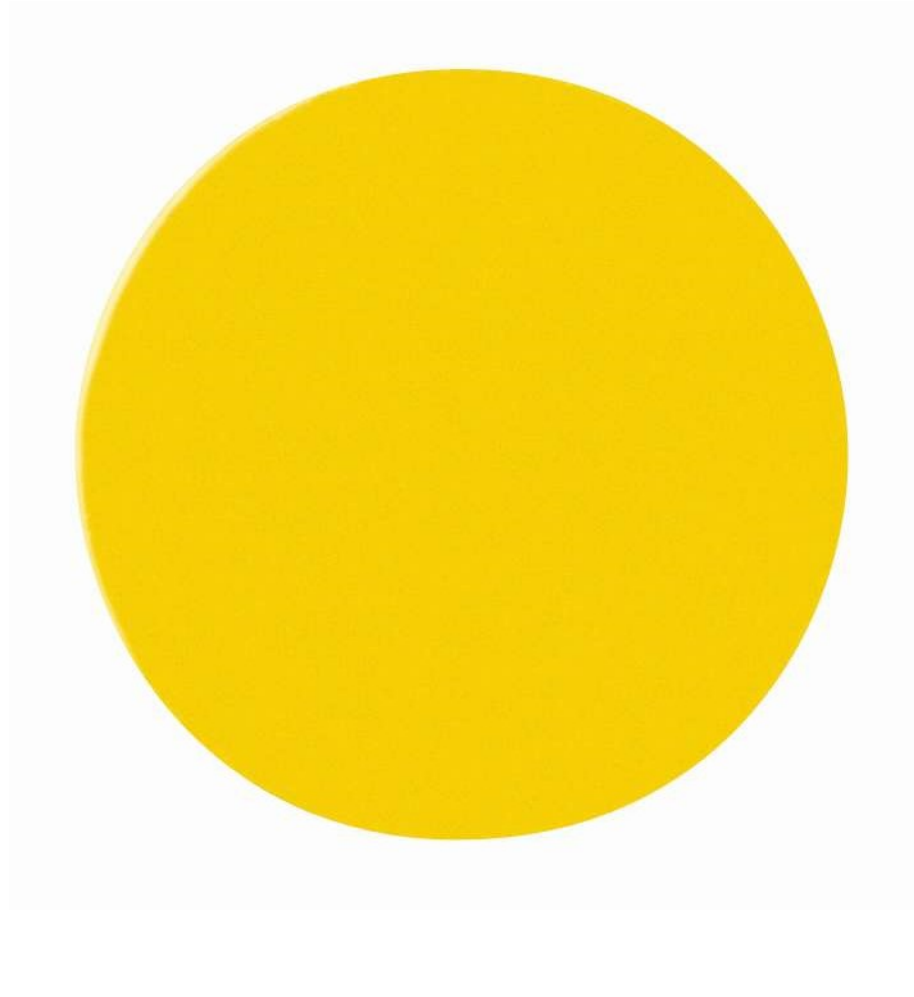
- ▶ Richards-Ogdenův trojúhelník

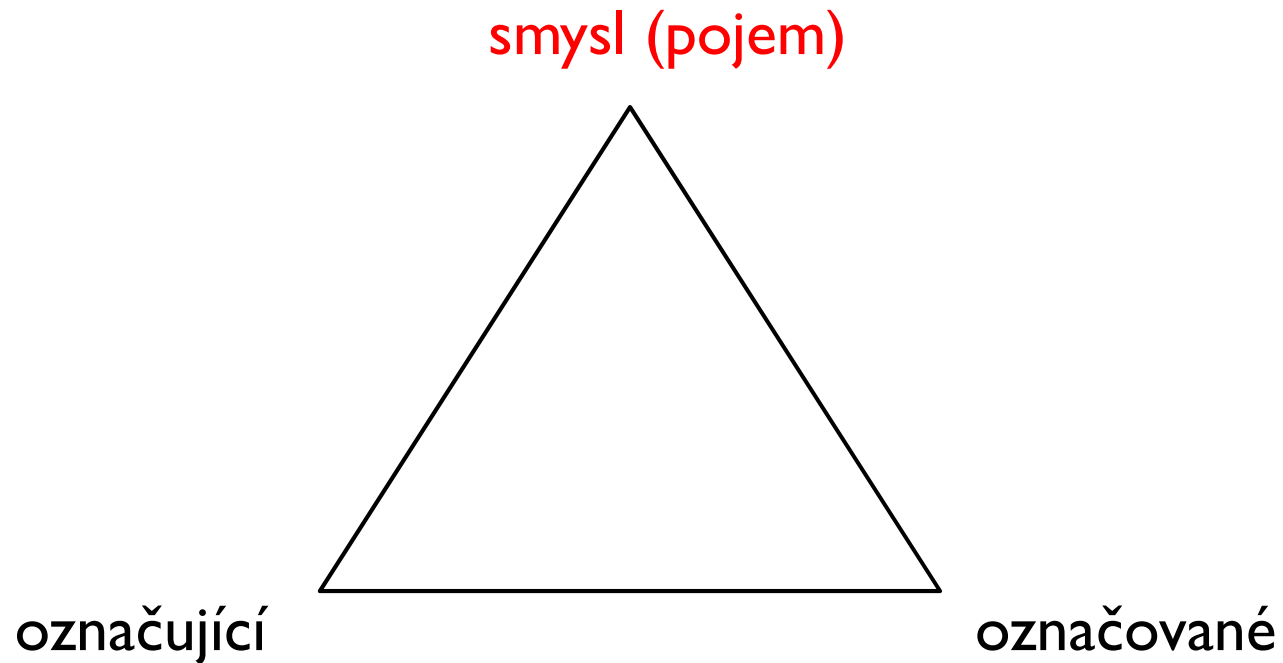
Pojetí znaku - PEIRCE

- ▶ význam se konstituuje v hlavě interpreta
- ▶ ...vzhledem k interpretovi
- ▶ „subjektivita“

Pojetí znaku - FREGE

- ▶ smysl – objektivní význam
- ▶ realismus
- ▶ „platónské ideje“

-
- ▶ Jednorožec „je bájný tvor, který je obvykle zobrazován v podobě koně či antilopy s nápadným, dlouhým a šroubovitě krouceným rohem. Od křesťanského středověku je považován za symbol síly, čistoty a panenství.“

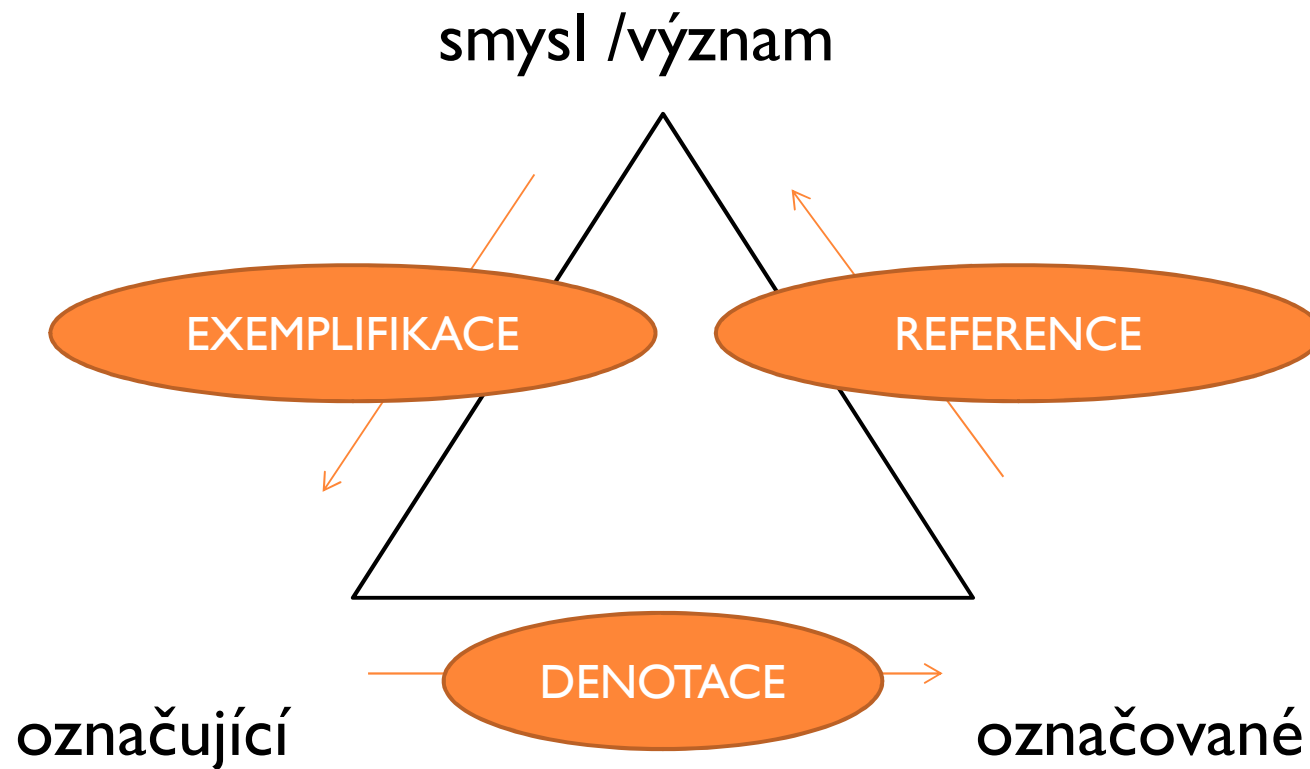

Reprezentace

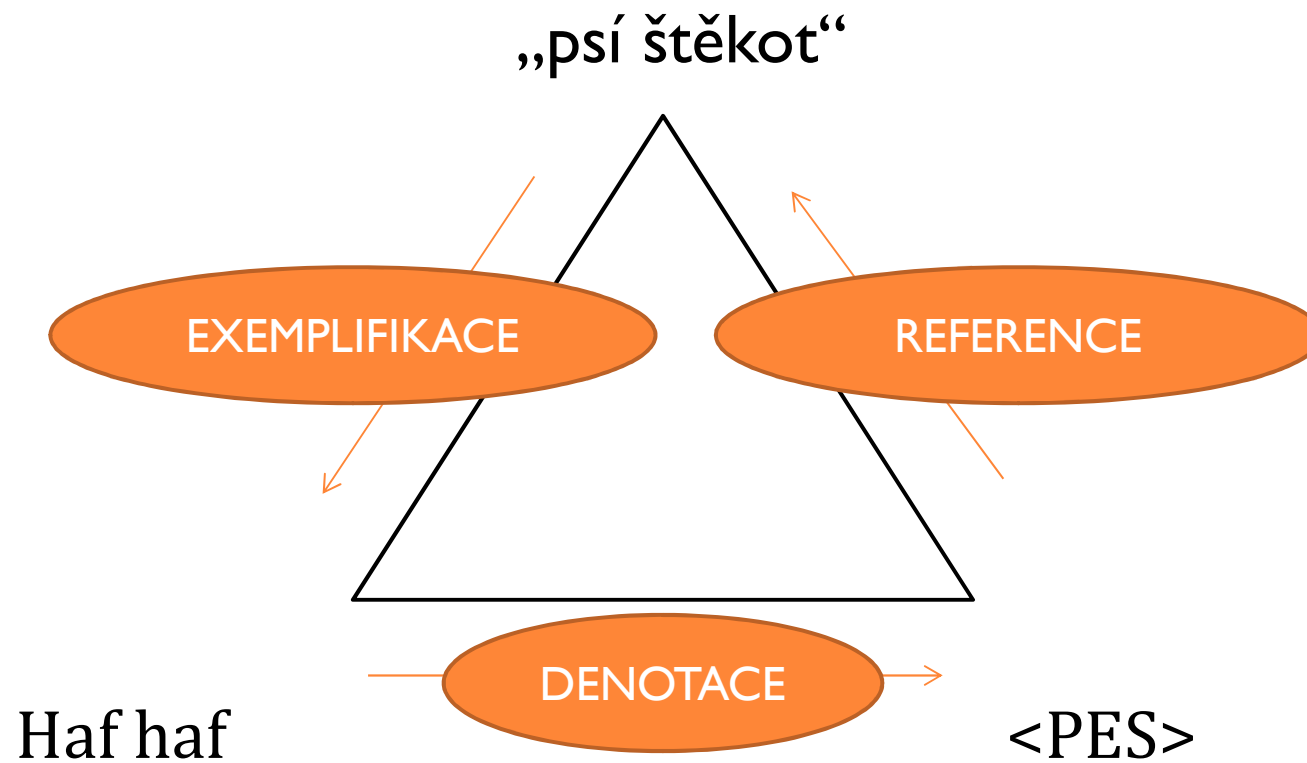

René François Ghislain Magritte (1898 – 1967)

Reprezentace

Reprezentace

Umělecké dílo jako znak

- ▶ (JM): Podobně jako jazyk má i umělecké dílo povahu znaku; tím se liší zejména od „výrazu“ (exprese)... umělecké dílo nelze identifikovat s duševním stavem jeho původce ani s žádným s duševních stavů, které vyvolává u subjektů, které je vnímají...
- ▶ (JM): Znakem se jeví umělecké dílo:
 - ▶ ve svém vnitřním složení
 - ▶ ve svém vztahu ke skutečnosti
 - ▶ ve vztahu ke společnosti
 - ▶ ve vztahu ke svému původci
 - ▶ ve vztahu ke svému vnímateli

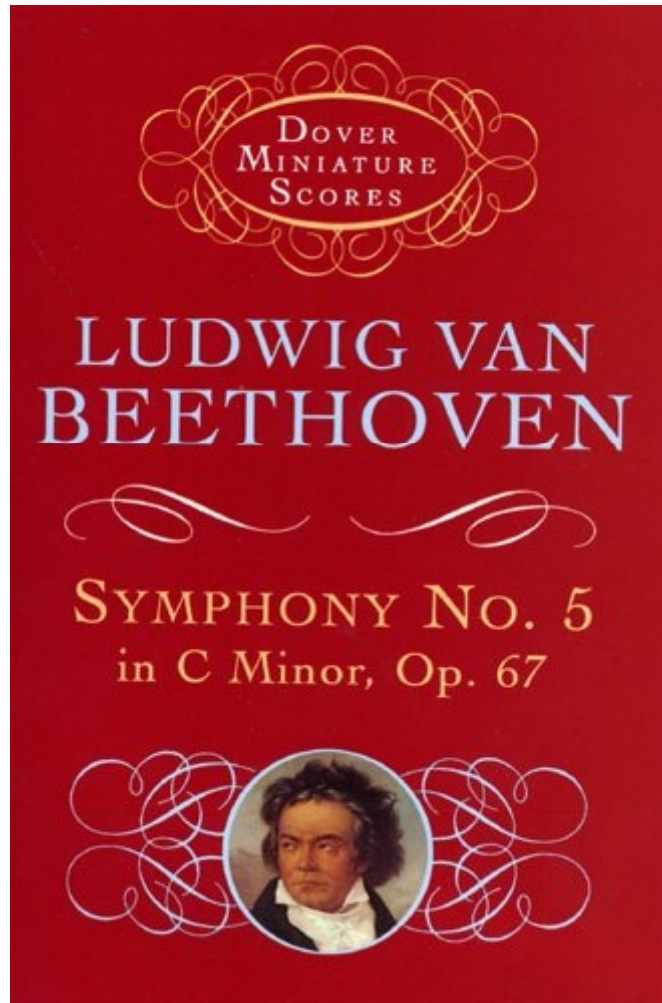
Do stmívání
nad mořem bílý záblesk —
výkřik divoké kachny

Problém identity

- ▶ (JM): Dílo existuje plně pouze v procesu interpretace
- ▶ Otázka identity díla
- ▶ TYPE / TOKEN

(TYPE)

Allegro con brio.

The musical score is arranged in a standard orchestral format. The instruments and their parts are as follows:

- Flauti:** Rests throughout the first 10 measures.
- Oboi:** Rests throughout the first 10 measures.
- Clarineti in B:** Play a rhythmic pattern of eighth notes starting in measure 1, marked *ff*.
- Fagotti:** Rests until measure 5, then play a sustained note marked *p*.
- Corni in Es. (two staves):** Rests throughout the first 10 measures.
- Timpani in C.G.:** Rests throughout the first 10 measures.
- Violino I:** Play a rhythmic pattern of eighth notes starting in measure 1, marked *ff*. A *p* dynamic marking appears in measure 9.
- Violino II:** Play a rhythmic pattern of eighth notes starting in measure 1, marked *ff*. A *p* dynamic marking appears in measure 9.
- Viola:** Play a rhythmic pattern of eighth notes starting in measure 1, marked *ff*. A *p* dynamic marking appears in measure 9.
- Violoncello:** Play a rhythmic pattern of eighth notes starting in measure 1, marked *ff*. A *p* dynamic marking appears in measure 9.
- Basso:** Play a rhythmic pattern of eighth notes starting in measure 1, marked *ff*.

TOKEN

TOKEN / ...TYPE (?)

Několik pojmů z oblastí sémiotiky umění

- ▶ Ikoničnost umění
- ▶ Transparentnost
- ▶ Realistická média
- ▶ Ostenze
- ▶ (Fikční světy, Naratologie, a další)

